

**Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004**

EN GOD OCH TRYGG MILJÖ.

En undersökning om elevers och pedagogers uppfattningar.

**Handledare:
Birgitta Rudenius**

**Författare:
Magdalena Johansson
Ann-Katrin Lundbeck**

EN GOD OCH TRYGG MILJÖ.

En undersökning om elevers och pedagogers uppfattningar.

Abstract

Ute på skolorna har vi upplevt att skolmiljön kan förbättras på många punkter.

För att kunna uppnå en god och trygg miljö i skolan, måste pedagogen se till den enskilde elevens behov och utgå från elevens kunskapsnivå. Vidare visar det sig hur viktigt det är att pedagogen vid skolstart tar sig tid att lära känna och ta reda på varje elevs kunskaper och inlärningsförmåga. Att få eleverna delaktiga i hur skolan ska utformas är också en viktig funktion att fylla för att alla ska trivas. Detta och mycket mer kommer att presenteras i rapporten "En god och trygg miljö". Då syftet med detta arbete är att belysa hur viktig trivsels- och tryggheten är i skolmiljön för elever, pedagoger, har en undersökning gjorts ute på fältet för att se vad som kan göras för att skapa en så god och trygg skolmiljö som möjligt. I rapporten presenteras resultat från en enkätundersökning, där 98 elever och 9 pedagoger har deltagit. Det vi bland annat fick fram där var att många elever inte hade en aning om hur de kunde påverka sin skolmiljö. En negativ miljö kan leda till att eleverna tidigt tappar intresset för skolarbetet.

Sökord: Delaktighet, individanpassad undervisning, skolmiljö och trygghet.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	4
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	6
1.3 Problemformulering	6
1.4 Arbetets uppläggning	6
2 Litteraturgenomgång	7
2.1 Vad säger lagen?	7
2.2 En god och trygg miljö.....	9
2.2.1 Individuellt arbetssätt	9
2.2.2 Delaktiga elever.....	10
2.2.3 Elevkännedom.....	12
3 Teoretiska utgångspunkter	14
4 Empirisk del	15
4.1 Metod	15
4.2. Urval och genomförande	16
4.3 Resultat.....	17
4.3.1 Enkätsvar elever	18
4.3.2 Sammanfattning av resultat och kommentarer	33
4.3.3 Enkätsvar pedagoger	35
4.3.4 Sammanfattning av resultat och kommentarer	36
5 Diskussion	37
6 Sammanfattning	40
Referenser:	41
Bilaga A. Brev till föräldrar/målsmän.....	44
Bilaga B. Enkät elever.....	45
Bilaga C. Enkät pedagoger.....	46

1 Inledning

Vi är två studenter som läser vid Högskolan Kristianstad till lärare, en med inriktningen ”Fritid och skola i ett helhetsperspektiv” och en med ”Språk och skapande”. Vårt examensarbete handlar om hur pedagoger tillsammans med eleverna kan skapa en trygg och attraktiv skolmiljö. Vi har valt detta ämne därför att vi har upplevt att ute på fältet är det en hel del elever som inte känner sig trygga i sin skolmiljö. Vi vill med detta arbete belysa hur viktig pedagogen är i detta sammanhang.

När vi skriver examensarbetet kommer vi att använda ordet skola, med skola menas förskoleklass, grundskolan och fritidshem. Under arbetets gång används också förkortningarna VFU, som betyder verksamhetsförlagd utbildning och Lpo 94 vilket betyder Läroplan för det obligatoriska skolväsendet (Utbildningsdepartementet, 2001). Under examensarbetets gång kommer vi att använda oss av följande information för att kunna genomföra detta projekt: Vi har deltagit vid föreläsningar och seminarier, läst litteratur, sökt på Internet och diskuterat litteraturen i basgruppen samt tagit del av varandras erfarenheter från våra VFU - perioder.

1.1 Bakgrund

Enligt Lärarnas tidning nr 8 (2004) står det att kommunerna anställer obehöriga pedagoger och därmed försämras undervisningen för alla elever på skolorna. I en sydsvensk kommun hade de för tre år sedan visionen om tjugoklasser. Det fick inte vara fler elever än tjugon på en pedagog, skulle det vara fler elever så fick två pedagoger hjälpas åt med klassen. När sparåtgärderna kom våren 2003 försvann denna vision och trettioklasserna återuppstod, vilket har medfört att barn i problem har fått det mycket tuffare att klara sin skolgång.

Nu förs det en debatt på Högskola i Kristianstad om en skola för alla, där alla elever har rättighet till just den undervisning eleven är i behov av för att nå målen. Under en VFU-period såg en av oss en klass med 28 elever med en pedagog, varav åtta av eleverna hade någon sorts av diagnos. Undervisningen bör därför vara individanpassad. En skola för alla innebär för oss en god och trygg miljö, där varje elev ska kunna känna sig hemma och utvecklar lust till lärande. Som pedagoger är vi skyldiga att följa läroplanerna. I Lpo 94 står det klart och tydligt att: "Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov" (Utbildningsdepartementet, 2001, s.6). Vidare i Lpo 94 skrivs det att "Skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära"(s.11).

Detta är även något som Taube (2000) vidhåller att vi som pedagoger måste individanpassa undervisningen. Eftersom alla föds med en lust till att lära och förstå hur saker och ting hänger ihop och hur de fungerar, men vi gör det på olika vis. Skulle eleven få en dålig skolstart påverkar detta deras lärsituation. För eleverna märker snabbt om de blir sist med en uppgift, alltid stavar fel när alla andra stavar rätt, eller inte läser tillräckligt fort och felfritt. När skolstarten inte blir så rolig som eleven trodde blir skoltiden en obehaglig erfarenhet. Alla vill höra något positivt om sig själv och att man är bra på det som man gör/gjort.

Skulle eleven få bakslag efter bakslag kan detta leda till negativ inlärning, vilket för med sig likgiltighet och minskad inspiration. Elevens naturliga nyfikenhet och inlärningssituation hämmas (Taube 2000). Eleven ska inte behöva uppleva något obehagligt i skolan utan känna sig trygga i sin skolmiljö. Enligt Lpo 94: "Skolan skall präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet." (Utbildningsdepartementet, 2001, s.7). Alla som arbetar i skolan har ett uppdrag att utföra. Vi ska värna om de elever som vistas på vår arbetsplats. "Eleven

skall i skolan mötas av respekt för sin person och sitt arbete” (Utbildningsdepartementet , 2001, 9).

1.2 Syfte

Pedagoger har idag ett viktigt ansvar för, att skapa ett tryggt klimat på skolan. Många elever tillbringar mer tid i skolan än hemma. För att i vårt arbete som pedagoger ska kunna bemöta dagens elever krävs kunskap, förståelse och flexibilitet.

Enligt läroplanen ska pedagogen värna om varje elev. Pedagogen har skyldighet att se till så varje elev upplever trygghet under sin skoldag.

Syftet med detta arbete är att studera hur elever och pedagoger kan uppleva hur trygghet och trivsel i skolmiljön bidrar till lust för lärande.

1.3 Problemformulering

Hur kan vi som pedagoger tillsammans med eleverna skapa en god och trygg miljö?

1.4 Arbetets uppläggning

I vår litteraturdel kommer vi att ta upp vad Sveriges lagbok och Lpo 94 säger om vårt valda område. Vidare kommer vi att ta upp hur pedagoger kan arbeta med den enskilde. Så att eleven känner sig trygg i sin skolgång, och att lusten att lära finns. Litteraturdelen övergår i en teoretisk utgångspunkt.

I den empiriska delen kommer vi att ta upp metod, urval och genomförande av en enkätundersökning som vi gjort i årskurs 5 och med deras pedagoger. Därefter kommer vi att redovisa elevernas enkätsvar i form av stapeldiagram. Efter varje fråga redovisar vi elevernas kommentarer med vår tolkning av elevernas svar. Vidare redovisar vi pedagogernas svar. Arbetet avrundas med diskussion, sammanfattning och referenser. Sist i arbetet kommer bilagorna.

2 Litteraturgenomgång

I denna litteraturgenomgång tar vi upp vad Sveriges lagar, skollagen och styrdokumentet skriver om pedagogens arbete. Därefter tar vi upp relevant litteratur som ligger till grund för vår undersökning.

2.1 Vad säger lagen?

Vad har då pedagoger att arbeta utifrån när de ska arbeta med eleverna i skolan. Pedagogerna har till sitt stöd Sveriges lagar, skollagen, och styrdokument att arbeta utifrån. Där kan man läsa hur och vad man ska ge barnen i skolan. I Sveriges lagar (2000) står det så här i skollagen 1:a kapitlet 2:a § om barn i behov:

Alla barn och ungdomar skall, oberoende av kön, geografiskt hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet. Utbildningen skall ge eleverna kunskap och färdigheter samt, i samarbete med hemmen främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I utbildningen skall hänsyn tas till elever med särskilda behov. (...)(s.2415).

Fortsättningsvis i denna lagbok står där att pedagoger ska ge alla elever samma chans till ett bra lärande oberoende av hur deras lärsituation ser ut. När man arbetar med eleverna ska man engagera dessa, så att de kan medverka med synpunkter på lektionernas uppläggning. I Sveriges Lagar (2000) kapitel 2b,1§ står det: ”Utbildningen i förskoleklassen skall stimulera varje barns utveckling och lärande. Den skall ligga till grund för fortsatt skolgång. Särskilt stöd skall ges till barn som behöver det” (s. 2417).

I enlighet med Boström och Wallenberg (1997) finns nästan inte den gamla traditionella katederundervisningen mera. Eleverna ska tillsammans med pedagogen leta och lära för att få kunskap. Som pedagog ska man även gemensamt med eleverna planera elevens verksamhet i skolan. Under 4:e kapitlet grundskolan står det i 1§ och 2§: ”Eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande skall anpassas efter deras ålder och mognad” (Sveriges lagar, 2000, s. 2419).

I Lpo 94 går det inte att hitta någon information om att elever i behov av särskilt stöd ska behöva en diagnos. Det är skolans och pedagogens skyldighet att ge det stöd och den hjälp som eleven erfordrar. I Lpo 94 (2001) skrivs det:

Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målen. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Utbildningsdepartementet, 2001, s. 6).

Eleverna tillbringar många timmar varje vecka i skolan, eftersom det är deras arbetsplats och ska så vara under nio obligatoriska skolår. Under dessa skolår är det pedagogen som har ett ansvar att se till att alla elever känner sig trygga på skolan. Detta tar även Lpo 94 (2001) upp:

Ett ömsesidigt möte mellan det pedagogiska synsättet i förskoleklass, skola och fritidshem kan berika eleverna utveckling och lärande. Skolan skall stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter....Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära (Utbildningsdepartementet, 2001, s 8-9).

Barn vill ha trygghet och det medför att de vuxna måste ta ansvar för barnets uppfostran både i skolan och i hemmet. Det är föräldrarna som har huvudansvaret för sina barns uppfostran och då måste pedagogen lyssna på föräldrarna och deras uppfattningar och bygga samverkan utifrån detta. Som pedagoger bör man sträva efter ett gott samarbete med föräldrarna, då båda parter måste främja elevens grundläggande trygghet. (Kimber, 2003). Detta betonar även Lpo 94 (2001).

Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll därvidlag. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter (Utbildningsdepartementet, 2001, s, 9).

Som pedagog bör man utgå från den enskilde individens kunskaper. Pedagoger måste hitta de saker som eleverna är bra på, förstärka dessa och bygga vidare på dem, förutsättningarna och den kunskap som just den individen har (Atterström & Persson, 2000). Även i Allmänna råd för fritidshem (Skolverket 2002) tas det på allvar, att som pedagoger måste man arbeta för den enskilde eleven.

För att verksamheten ska kunna utgå från varje barns behov bör personalen ha möjlighet att lära känna varje barn och bilda sig en uppfattning om dess specifika förutsättningar. Barns behov av kontinuitet och stabila, varaktiga relationer bör beaktas (Skolverket, 2002, s. 29).

2.2 En god och trygg miljö

Pedagogens förmåga att skapa god kontakt med eleverna bidrar till att främja en god och trygg skolmiljö. Förutsättningen för att skapa en trivsamt och trygg inlärningsmiljö hos eleverna är att få dem delaktiga i skolundervisningen. De ska även känna sig sedda och värdefulla varje dag av pedagogen. För att gruppen ska känna gemensam glädje och lust till lärande måste pedagogen se till och arbeta utifrån den enskilde elevens behov. (Myndighet för skolutveckling, hämtat från <http://www.skolutveckling.se/utvecklingsteman/halsa/pdf/halsa_larande_trygghet.pdf> 12 november 2004)

2.2.1 Individuellt arbetssätt

Att arbeta med undervisning är ungefär som att få ett byggkontrakt. För att kunna bygga måste man börja från grunden och vara noggrann, annars kan byggnaden rasa. Grunden bör byggas upp individuellt efter vad "kunden" har beställt och kan (Boström, 1998). Som pedagog bör man tänka på att alla människor har en sak gemensamt, olikheten. Människor gör saker på olika vis, en del är snabba och en del tar längre tid på sig att utföra samma uppgift (Marton & Booth, 2000). Enligt Ladberg (1994) är det viktigt att som pedagog inte fastnar i ett specifikt mönster utan hela tiden arbetar flexibelt och utvecklas inom sin yrkesutbildning. Om pedagogen tar som vana att arbeta efter varje enskild elevs behov blir det lättare att kunna hjälpa elever i problemsituationer. Har pedagogen detta arbetssätt minskar risken för att elever i problem blir mindre synliga. För att uppnå detta måste hela skolans organisations vara ett stöd och en hjälp för pedagogen (Persson, 2001). Ett annat sätt att arbeta med elever i problem är att ta till vara på elevens positiva sidor och inte bara de negativa. Kimber (2003) framhåller att det är viktigt att berätta negativa saker på ett positivt sätt, så kallad positiv omformulering. Här följer ett exempel på en sådan omformulering.

Fröken berättar för mamma och pappa om Lisa, som har så svårt för att sitta still i bänken och koncentrera sig. Lisa springer runt och stör, hon ropar ut sina frågor utan att räcka upp handen. Fröken kan välja att berätta det på det sätt som jag just beskrivit, eller kan hon säga. "Lisa har en otrolig energi, hon är nyfiken, vill gärna veta vad de andra andra har för sig och hon är vetgirig. Ofta är hon så ivrig att få svar att hon inte har tid att räcka upp handen utan hon ropar ut sin fråga" (Kimber 2003 s. 21).

Även om det är något negativt som eleven har gjort kan pedagogen förmedla detta på ett positivt och bra sätt. Ladberg (1994) och Dysthe (1996) skriver att det inte finns någon som vill misslyckas utan alla vill känna sig bra och skicklig på det man gjort/gör. Om man som pedagog bara ser och visar eleven dess negativa sidor kan det få förödande konsekvenser för eleven. Det blir ett beteende som eleven måste leva upp till. Därför är det viktigt att eleverna får lov att lyckas och vara stolta över det som man har gjort. Som pedagog bör man vara så tydlig som det bara går och visa ett genuint och äkta engagemang för eleven. Det är viktigt som pedagog att engagera sig i den enskilde elevens erfarenheter och intressen. Man bör även ha elevernas åsikter om hur man ska bygga upp lektionerna och vilka inlärningsmetoder som kan tänkas användas för detta ändamål. Detta gör att elev och pedagog känner sig delaktiga i strävan mot samma mål.

2.2.2 Delaktiga elever

I ett häfte som lärarförbundet (2002) givit ut går det att läsa hur viktigt det är att ha eleverna med sig i undervisningen. Får eleverna känna sig värdefulla och delaktiga kan de därmed arbeta och ta in kunskap på ett effektivare sätt.

Att eleverna görs delaktiga i undervisningen handlar inte bara om att de ska utvecklas till ansvarstagande och självständiga människor. Ett starkt elevinflytande innebär också att undervisningen blir effektivare. Om eleverna själva varit med och påverkat vad de ska lära sig och vilka arbetsformer som ska användas är det naturligt att de blir mer intresserade (...) Med det ökande elevinflytandet följer också att eleverna tar ett ökat ansvar för sitt eget ansvar. Om både elever och lärare är delaktiga och känner att de kan påverka sin arbetssituation skapas också en mer avspänd relation mellan lärare och elever. Det är i sin tur en förutsättning för att man ska kunna känna respekt och förtroende för varandra. (Läraryrket, 2002, s. 3)

En artikel av Lannvik Duregård (2004) lyfts det fram att som pedagog bör man tillgodose varje elevs behov, det är inte alltid det är fel på eleverna utan felet kan ligga hos pedagogen. Kan inte pedagogen nå sina elever kan lätt svårigheter uppkomma. Elever behöver positiv bemötande av pedagogen som t.ex. ett hej i dörren, hur mår du, detta visar att man ser eleven. Som pedagog bör man även vara en inspirationskälla och kunna kommunicera, vara öppen och skapa trygghet och vara en omtänksam pedagog för eleverna (Malten, 1995). Enligt föreläsningen "I specialpedagogens värld" av Christer Ohlin den 26 november 2004 är det

viktigt att komma ihåg som pedagog att eleverna gör det som de vuxna gör och inte som man säger. Man bör tänka på att vara en god förebild för eleverna.

Enligt Taube (2000) blir pedagog och klasskamrater en viktig del av varandras liv. Pedagogens och kamraternas olika förhållningssätt mot varandra kan och kommer att influera elevernas trygghetskänsla i klassen. Men pedagogen bör tänka på att detta gäller även tvärtom. Som pedagog kan man säga något oförsiktigt under de första skolåren, vilket medför att elevens inställning till sig själv blir något som kan förfölja eleven genom hela sin skolgång.

En av pedagogens viktigaste uppgifter är att se till att alla elever mår bra och är trygga i skolan. Det finns många olika sätt att arbeta på för att få eleverna att känna sig trygga. Pedagogen kan arbeta med olika kommunikationsövningar, hit hör namnlekar, tillitsövningar, kontaktövningar, gruppdynamiska lekar och samarbetsövningar. Dessa övningar kan man använda för att skapa en grupp som kan acceptera varandra och känna sig trygga tillsammans. En annan sak som man kan arbeta med är att låta eleverna få lov att röra på sig lite då och då, eftersom eleverna sitter mycket stilla under lektionerna. Dagens forskning visar att eleverna bör röra på sig på grund av att den moderna skolan är mycket stillasittande. Har man en trygg grupp har man alla förutsättningar för att verksamheten som bedrivs på skolan ska få en positiv inverkan på eleverna (Erberth & Rasmusson 1991 och Huitfeldt; Bergström; Tärnklev; Huitfeldt & Ågren 1998).

För många låter det som en mänsklig rättighet att alla skolbarn ska känna sig trygga i skolan. Men utredningar visar på att ca 10 % av alla skolbarn i grundskolan har känt sig otrygga någon gång av t.ex. mobbning. Trivs man med sina skolkompisar och är tillfreds med skoltiden tar man lättare till sig lektionerna. (SOU 2000:19) Eleverna behöver även krav och specifika regler för hur man samverkar med pedagog och klasskamrater. Alla elever behöver bli sedda och få den assistans och stöd i sin skolgång som just den eleven kräver. Man bör även tänka på att elever lär av varandra, eftersom de har olika erfarenheter. (Vernersson, 2002; Williams; Sheridan & Pramling Samuelsson, 2000)

2.2.3 Elevkännedom

”Utgångspunkten för god undervisning är att läraren känner sin elev” (Salovitta, 2003, s. 143). Som pedagog ska man få eleverna att känna sig trygga och accepterade, detta skapar ett bra undervisningsklimat. Känner eleverna att pedagogen bryr sig om dem, får eleven motivation till skolarbete. Man bör lyssna aktivt på eleven, vilket medför att eleven känner förtroende och tillit till pedagogen. Skulle eleven göra något som betraktas som hyss, vet eleven om att pedagogen kan skilja på person och handling allt detta enligt Birnik (1999).

I enlighet med Boström och Wallenberg (1997) så börjar de flesta pedagogerna med olika diagnostiska test inför varje skolstart för att se var varje individ är i sin kunskap. Därefter får pedagogen reflektera över elevernas kunskapsnivå och lägga upp undervisningen utifrån denna reflektion vilket underlättar elevens inläring. En viktig sak att komma ihåg är att eleven inte ska matas med information som sedan glöms bort när pedagogen vänt ryggen till. Eleverna bör själva få forska omkring de områden de tycker är stimulerande. Vilket medför ett livslångt lärande för eleven.

Enligt Saloviita (2003) finns det några viktiga råd som man som pedagog bör ta till sig bl.a. ta till vana att välkomna sina elever, att man ser till att varje elev känner sig delaktiga. Använda sig av individanpassad undervisning som grundar sig på barnens tidigare förkunskaper och att elever får det stöd de är i behov av. Om en kunskap ska kunna tillgodoses hos eleverna bör pedagogen presentera uppgiften så att en dialog kan föras. På detta vis kan eleverna lära sig lyssna, höra andras synpunkter och inställningar, vara frågvis och tillsammans med sina kamrater finna svar på uppgiften (Dysthe, 1996). Pedagogen ska se till att oavsett vad för problem barnet/barnen har ska detta tillgodoses.

Kunskap innebär på något vis utveckling, antingen det gäller intellektuella, känslomässiga -, eller handlingsutveckling. Kunskap är hela tiden ett förlopp av hur man tar till sig ny information och hur man kan koppla samman det med den kunskap som redan finns. Den personliga utvecklingen innebär att man reflekterar över det eget lärandet genom att man för en diskussion med sina kamrater. Då får man andras åsikter och deras syn på saken vilket gör att man växer som person och man får en bättre insikt i hur en dialog går till. Upprepning och undervisning är insatser som har för avsikt att få igång lärandet. En viktig del är att man engagerar eleverna i undervisningen så att de får lov att känna sig delaktiga i arbetsprocessen. Målet är att väcka lusten och få balans mellan undervisning och elevens förmåga att ta till sig

den information som pedagogen förmedlar (Atterstöm & Persson, 2000; Fugelstad, 1999; Haug, 1998)

Harkort - Berge och Nilarp (2001) skriver:

Det handlar inte bara om att eleverna ska lära sig maximalt av det stoff som ska bearbetas, utan i lika stor utsträckning om lärarens och elevernas trivsel. Vi är nämligen fullständigt övertygade om att ingen inläring värd namnet kan ske i en miljö som präglas av bråk och stök, dålig stämning eller respektlöshet. En lärare som inte kan skapa arbetsro i sitt klassrum, kan aldrig vara en riktigt bra pedagog. Det spelar ingen roll hur intressanta saker hon har att komma med eller hur roliga uppgifterna egentligen är – där dålig stämning råder och ljudnivån är för hög, kan man inte lyckas som lärare. (Harkort- Berge & Nilarp, 2001, s. 116)

Detta är även något som Nyberg (2002) tar upp i sin litteratur, har man inte lugn och ro i ett klassrum kan det vara svårt för eleven att ta in kunskap. Pedagogen måste skapa struktur som gör inläring till en lättare process och där pedagog och elev tillsammans kan skapa en trevlig atmosfär. Eleven är i ständig utveckling, har pedagogen tillsammans med eleverna skapat en klar struktur och fasta regler hjälper detta att få eleverna intresserade och en vilja till lust att lära. Man får även tänka på hur barnen sitter i ett klassrum och engagera barnen i ommöblering. Detta tillfälle kan man även ta till vara i andra ämnen som matematik där man mäter och ritat upp hur man ska placera borden/bänkarna och andra möbler som finns i klassrummet. Enligt Dysthe (1996) bör man som pedagog vara medveten om att bara för att man ändrar om i klassrummet en gång så räcker inte detta, utan klassrumsmiljön är en process som man hela tiden måste arbeta med

3 Teoretiska utgångspunkter

Vår teoretiska utgångspunkt för detta examensarbete är Vygotskij och Piaget, eftersom de betyder mycket för hur pedagogikens utformning inom den svenska skolan är (Williams, m.fl. 2000). Piaget menar att barn hämtar kunskap hos varandra eftersom de är på en nivå som de alla förstår varandra, barnet pratar på ett direkt sätt utan omformuleringar och går rakt på sak. Piaget betonar att barn bör vara aktiva, tillåtas göra egna fysiska och intellektuella erfarenheter för att kunna utvecklas, barnet är oftast engagerad i sin omgivning och vill gärna prova och undersöka den vilket gör att barnet utvecklas (Säljö, 2000).

Pedagogerna bör då strukturera undervisningen så att eleverna känner sig utmanade i sitt arbete. När eleverna har lika uppgift att lösa, kan deras olika sätt att se på uppgiften medföra att de hittar olika tillvägagångssätt. Eleverna kan hjälpa varandra eftersom de behärska olika skickligheter. Vygotskij menar att barn lär bättre om de får lov att vara med människor som kan mer än vad de själva kan. I de olika utvecklingsfaserna som barnen genomgår sker en intellektuell utveckling. Detta är en process som bestämmer hur barnet tänker och hur strukturen ser ut på tankarna, därför representerar utvecklingsfaserna tänkandets olika faser. (Säljö 2000; Williams m.fl. 2000)

Eleverna bör vara handlingskraftiga och vi vuxna godkänna elevernas olika kunskaper och erfarenheter så att dessa utvecklas. Är eleven närvarande kroppsligt och själsligt och engagerat så utvecklar de sina olika skickligheter. Vuxna bör vara medvetna om att barn är som vuxna och lär sig vanföreställningar om sina medmänniskor av varandra. För att förhindra detta bör eleverna känna sig trygga i sin skolmiljö (Säljö 2000). Detta tolkar vi som att elever behöver en trygg och inbjudande lärmiljö för att kunna lära.

4 Empirisk del

I denna empiriska del tar vi upp vårt val av undersökningsmetod. Vårt tillvägagångssätt med urval och genomförande som vi tyckte var lämpligt. Slutligen skriver vi om resultaten.

4.1 Metod

När man gör en vetenskaplig undersökning kan man använda sig av metoderna kvalitativ och kvantitativ eller av båda. Den kvalitativa metoden innebär att man tar reda på emotionella känslor, t ex genom intervjuer och observationer. Medan den kvantitativa metoden innebär att man använder sig av information som går att mäta, exempelvis av enkäter och statistik detta enligt en föreläsning den 20 oktober 2004 av Britt Lindahl. Man vill försöka se om det finns ett mönster eller en regelbundenhet. Hittas ett mönster i undersökningens svar bör man analysera och försöka att förstå vad som kommit fram (May 2001).

Vi valde att göra en kvantitativ undersökning i form av en enkät. Med denna undersökning ville vi se om eleverna känner sig trygga under skoldagen. Med en kvantitativ undersökning kunde de som svarade på enkäterna vara anonyma. Detta var en viktig del av vår undersökning, anonymitet. Anonymitet åt de barn som skulle medverka. I Sveriges lagar står det ”...vare ej skyldig att låta sitt namn eller sin pseudonym eller signatur utsättas å skriften” (Fakta info direkt, 2000, s. 135) Det som också var viktigt för oss var att vi inte skulle kunna påverka resultaten av enkätsvaren. I enlighet med Forsman (1997) vid användning av intervjumetoden, kan man som intervjuare ställa ledande frågor och på det viset få det svar man vill. Barn kan lätt bli distraherade av en bandspelare eller om intervjuaren sitter och antecknar under tiden. Detta hade påverkat resultatet av vår undersökning. Men vi är medvetna om att hade vi valt kvalitativmetod som att intervjua eleverna hade vi kunnat ställa följdfrågor till eleverna. Detta hade medfört att vi fått svar på de frågor som man skulle vilja gå in på djupet på.

4.2. Urval och genomförande

Vi har gjort en enkätundersökning på fyra olika skolor i två skilda kommuner i södra Sverige. I undersökningen valde vi att be klass fem på de olika skolorna att medverka. Valet av denna årskurs gjordes därför att eleverna befinner sig i mitten på sin grundskoleutbildning, de har gått fyra år i skolan och har fyra obligatoriska år till. Vårt val av skolor föll sig naturligt till de skolor som vi hade VFU på och två skolor som vi tidigare haft våra VFU:er. Mot bakgrund av den tidspress vi upplevde fann vi dessa val praktiska och genomförbara.

När vi började vår VFU tog vi kontakt med 101 föräldrarna via brev (se bilaga A) för att berätta om vår undersökning. Vi ville ha föräldrarnas godkännande till barnens deltagande i vår undersökning. Petersson (1994) påpekar att den som hämtar uppgifter från minderåriga skall ha föräldrarnas medgivande. I informationsblad fick föräldrar och elever veta vilken skola vi gick på och att eleverna skulle få delta i en enkätundersökning. När vi fått in alla breven undertecknade och godkända från föräldrarna då började vi att dela ut våra enkäter i klasserna (se bilaga B).

I vår undersökning fick även pedagogerna svara på nästan likadana frågor som eleverna (se bilaga C). När vi genomförde enkätundersökningen satt eleverna på sina platser i klassrummen. Pedagogen svarade på enkäten samtidigt vid sin arbetsbänk. Som en introduktion till undersökningen frågade vi eleverna vad trygghet innebar för dem, så att deras uppfattning av trygghet överensstämde med vad vi lägger i ordet trygghet. Elevernas uppfattning av ordet trygghet var att *man skulle vara snälla mot sina kompisar och inte slå eller mobba någon så att ingen hade ont i magen över att gå till skolan. Alla ska få säga vad de vill utan att få höra hur dum eller knäpp den är om svaret skulle vara fel. Man ska säga snälla saker till varandra.* Dessa värderingar överensstämde delvis med hur vi ser på ordet trygghet. Vi vill även i ordet trygghet lägga in tillitsfull, självmedvetenhet, säkerhet bekymmersfria mm. Med säkerhet och självtillit kommer också självförtroende, eleverna vågar ”ta ett steg till” i sin utveckling. Alla barn ska enligt oss vara bekymmersfria och inte behöva oroa sig för någonting.

Vi informerade om forsknings etiska principer. Enligt Petersson (1994) finns det fyra grundläggande krav för att skydda varje individ informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Under varje huvudkrav finns det ett antal andra

regler som måste följas. Eleverna fick lov att ta sig tid så att de tänkte efter innan de svarade och de fick gärna skriva en kommentar till sitt svar. Det som vi poängterade var att det inte fanns något som var rätt eller fel, utan det som de svarade i enkäten var rätt för dem. Vi sa även att det allra bästa vore om de svarade ärligt och inte som deras bänkkamrat svarade, eftersom eleverna satt två och två.

4.3 Resultat

Vi fick tillbaka 107 enkäter, (44 flickor, 54 pojkar och 9 pedagoger) en flicka och två pojkar var sjuka. Vi valde att sammanställa flickorna, pojkarna och pedagogernas svar var för sig. Därför vi ville effektivisera arbetsprocessen, på detta sätt tror vi att båda får en god inblick i resultaten. Flickorna och pojkarnas svarsresultat valdes att redovisas i form av stapeldiagram. För att få en klar bild över svaren eleverna gett har vi under varje fråga redovisat kommentarer från pojkarna och flickorna, sedan redovisas sammanfattningen av svaren. Där efter kommer vår analys av svaren.

Hade vi vetat innan hur vårt slutgiltiga arbete skulle ha sett ut, hade vi nog valt att omformulera fråga nummer fyra. Den fråga som ställdes var - *Får du den hjälp du behöver, under lektionstid?* Det vi egentligen i efterhand hade velat få fram var om eleverna kände pedagogens stöd under lektionerna. Även fråga 6 *Är du dig själv i skolan? Eller spelar du en roll (inför klassen, kompisarna)?* Hade vi ställt frågorna på ett annorlunda vis till exempel valt att dela upp frågan på två frågor istället. Tror vi att vi hade fått ett mer rättvist svar, vilket hade medfört att vi kunnat göra en rättvis tolkning av svaren. Detta är även något som Forsman (1997) tar upp i sin litteratur, det vanligaste felet som görs är att enkätfrågorna är otydliga och tvådelade. Hade man haft mer tid till sitt förfogande hade vi kunnat skicka ut enkäterna för att eliminerat de tvådelade frågorna.

När vi började med bearbetningen av de enkätsvar som fåtts in delades enkäterna upp efter kön. Ann-Katrin bearbetade pojkarnas enkäter och Magdalena bearbetade flickornas enkätsvar. Efter detta behandlades fråga för fråga, vi skrev ned alla svar och kommentarer som lämnats. Därefter jämförde vi flickornas och pojkarnas svar och kommentarer tillsammans.

Sedan redovisas pedagogernas enkätsvar. Pedagogernas enkätsvar blev en misräkning från vår sida, därför att flertalet svarade med inga kommentarer, vilket medförde att vi fick ett svagt underlag att arbeta med. Utifrån detta valde vi att redovisa fråga för fråga skriftligt utan att ta visuell hjälp som ett stapeldiagram, eftersom 9 pedagoger är för litet antal. Det blir lätt missvisande.

Vi kommer även att skriva ut elevernas kommentarer exakt som de har skrivit på enkäterna. En del av kommentarerna var skrivna på skånska, felstavningar och med namn i kommentarerna, vilket har medfört att anonymiteten inte funnits. Därför kommer vi att kalla denna person för X.

4.3.1 Enkätsvar elever

Här under kommer en redovisning över elevernas enkätundersökning, de var sammanlagt 98 stycken 44 flickor och 54 pojkar.

Fråga 1. Saknar du något på skolan? (på skolgården, i klassrummet, kompisar, mm)

Pojkarnas svar (se Tabell 1):

15 svarade ja. 33 svarade nej. 6 svarade vet ej. (totalt 54 stycken)

Pojkarnas kommentarer:

- Det saknas saker på skolgården. -Saker som aktiverar oss mer under rasterna så som hinderbana, sarg runt ishockeybanan och nät till fotbollsmålen. -Jag vill ha nät så att bollen inte flyger in till de som bor runt om skolan. -Det är inte någon ide att önska någonting överhuvudtaget eftersom vi bor i en fattig kommun.

Flickornas svar (se Tabell 1):

14 svarade ja. 23 svarade nej. 7 svarade vet ej. (44 stycken)

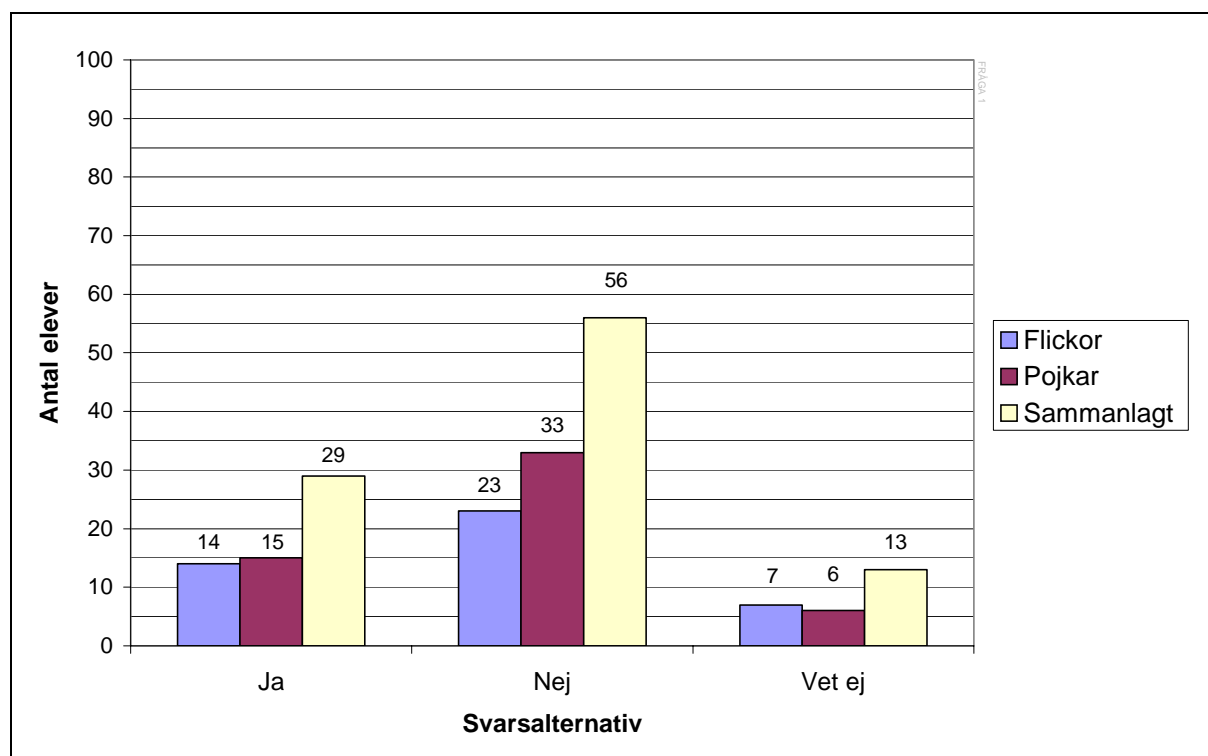
Flickornas kommentarer:

- Det fattas bland annat lekredskap ute. - Pengar. - Ett rum där vi kan vara när det är dåligt väder ute. - Kunna använda Internet under raster. - Roligare skolmaterial.
- Akvarium i klassrummet och lite färg på saker och ting.

Sammanfattning av elevernas svar:

De som svarade ja tyckte att det fattades saker som aktiverade dem under rasterna som till exempel en hinderbana. En del elever tyckte att skolmaterialet skulle vara roligare och framför allt nyare. Eleverna hade en del skolmaterial som var inaktuellt och detta tror vi eleverna tycker var tråkigt. Det man kan oroa sig för i detta fall är att eleverna inte får den senaste uppdatering av skolmaterial. Vilket medför att eleverna inte hänger med i samhällets utveckling. Då mer än hälften av alla elever svarade nej, tror vi beror på att eleverna är medvetna om det ekonomiska läget i skolorna. En elev svarade t.o.m. att det var ingen idé att önska sig någonting på grund av sparkraven som skolan idag har.

Tabell 1. Saknar du något på skolan? (på skolgården, i klassrummet, kompisar, mm)

Fråga 2. Tycker du att du lär dig något i skolan, ge något exempel?

Pojkarnas svar (se Tabell 2):

52 svarade ja. 1 svarade nej. 1 svarade vet ej

Pojkarnas kommentarer:

- Man går ju i skolan för att lära sig, -Japp! -Väldigt mycket om Europa och matte. -Väldigt mycket. -Allt. -So, -matte. -Vet inte va jag lärt mig jag kan ju mer nu än jag när jag gick hos X, så nåt har fastnat.

Flickornas svar (se Tabell 2):

39 svarade ja. 3 svarade nej. 2 svarade vet ej.

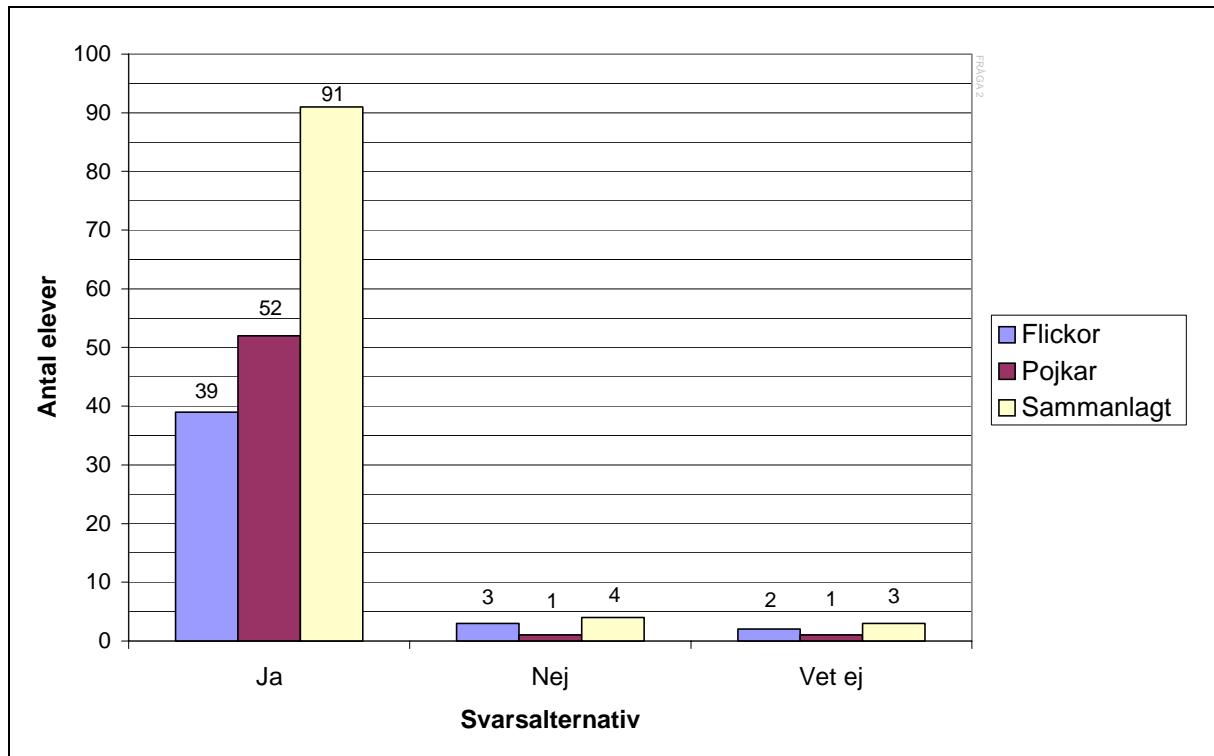
Flickornas kommentarer:

- Nästan allt möjligt. - Har blivit bättre på matte, engelska, olika länder. - Ja! Jag tänker, man lär sig nya saker varje dag. - So och no. - Svenska. - Matte. – Det är kul att lära sig liggande stolen. - Man kan lära sig men det är inte så lätt. - Mycket. - Räkna på olika sätt.
- Att Maria bara var 13-14 år när hon födde Jesus. - Jag lär mig mer hemma! - Man lär sig inget på engelska lektionerna. - Jag lär mig inte så mycket. - Jag lär mig mycket men ändå inte för man glömmer efter någon vecka så nja lite lär jag mig. – Ja, för att man måste.

Sammanfattning av elevernas svar:

Utifrån våra svar visade det sig att ca 90 % av eleverna känner att de lär sig något i skolan och får den hjälp de behöver. Vi tror att en del beror på att eleverna känner trygghet och tillit till sin pedagog. En annan del tror vi ligger i att ”enkätklasserna” är små till antalet ca 15-20 elever i varje klass. I dessa små klasser har pedagogen lättare att se till varje enskild individs förutsättningar och behov. Det verkar som om de flesta upplever att de lär sig medan några elever säkert behöver hjälp att tydliggöra deras framsteg.

Tabell 2. Tycker du att du lär dig något i skolan, ge något exempel?

Fråga 3. Tycker du om lektionerna i skolan? Är det något du vill ändra på, i så fall vad?

Pojkarnas svar (se Tabell 3):

28 svarade ja. 18 svarade nej. 8 svarade vet ej.

Pojkarnas kommentarer:

- Att lektionerna på världen lektionerna ska bli roligare. - Di flästa lektioner ska ändras så de blir roligare. - Änra på platserna i matan så man får sidda var man vill. -Platserna i matan skulle inte vara bestämda. - Roligare lektioner. - Det måste bli mycket tystare i klassrummet så vi får lugn och ro. - Stökiga personer måste lugna ner sig så vi andra kan få arbetsro. - Alla lektioner måste vara tystare.

Flickornas svar (se Tabell 3):

29 svarade ja. 8 svarade nej. 7 svarade vet ej.

Flickornas kommentarer:

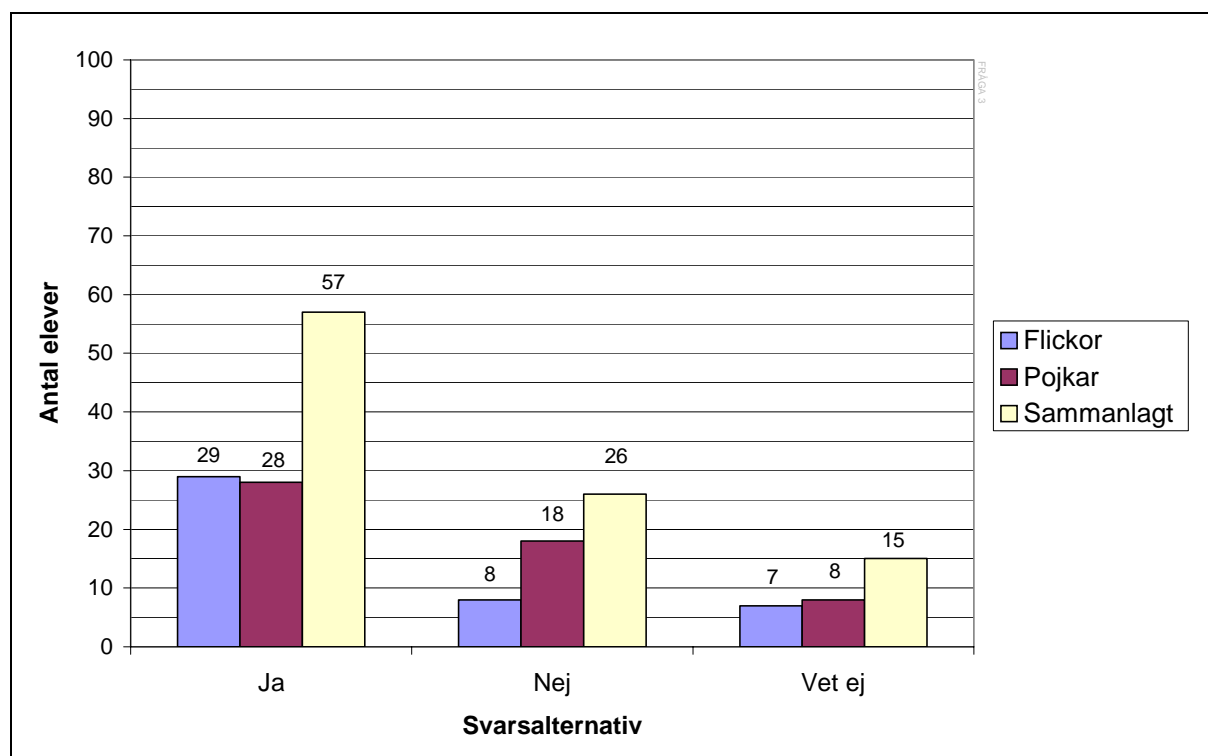
- Vill ha smågrupper för de som har det svårt i olika ämnen. - Det är skriket. - Skönare stolar.
- Vill jobba mer med min egen klass. - Ibland stimmigt och ibland inte så roliga lektioner.
- Tystare. - Gillar inte massagesagor så mycket. - Inte mattelektioner de suger, bara genomgångar hela tiden. - Det är inte tyst. - Lektionerna är tråkiga. - Man kan ha roliga lektioner och ändå lära sig något.

Sammanfattning av elevernas svar:

Ca 60 % (30 % flickor och 30 % pojkar) av eleverna känner sig nöjda med upplägget av lektionerna. Att så många elever känner sig nöjda tror vi beror på att lektionerna känns givande för eleverna.

Det som vi tycker är oroande är att ca 40 % av eleverna inte känner sig tillfredsställda med lektionerna i skolan. Det vi kan avläsa från kommentarerna på fråga 3 är att eleverna tycker det är stökigt och störigt. De önskar en lugnare och mer intresseväckande lektioner.

Tabell 3. Tycker du om lektionerna i skolan? Är det något du vill ändra på, i så fall vad?

Fråga 4. Får du den hjälp du behöver under lektionstid?

Pojkarnas svar (se Tabell 4):

45 svarade ja. 3 svarade nej. 6 svarade vet ej.

Pojkarnas kommentarer:

- Kommer inte läraren till mig när jag behöver hjälp går jag till läraren istället. - Jag räcker aldrig upp handen, eftersom jag kan allt redan.

Ett fåtal svarade samma att de fick hjälp ibland fick de inte det så jämnade det ut sig i längden.

Flickornas svar (se Tabell 4):

36 svarade ja. 6 svarade nej. 2 svarade vet ej.

Flickornas kommentarer:

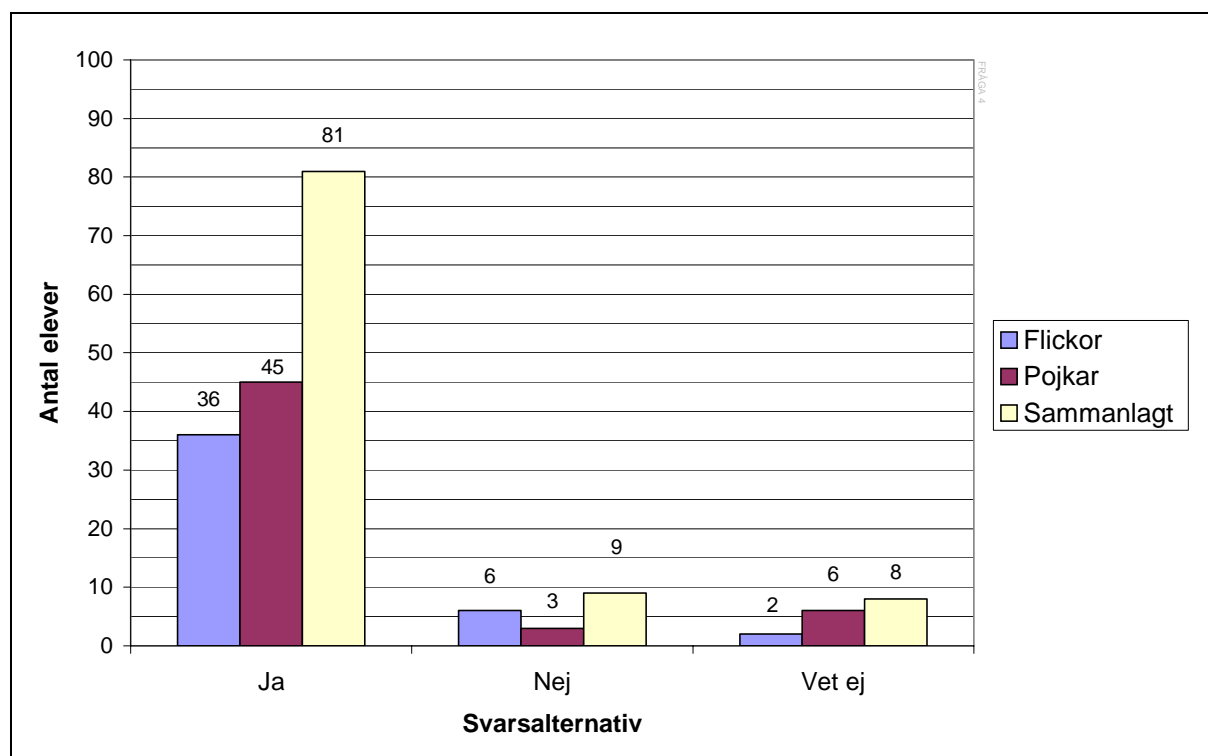
- Jag får hjälp ibland för det mesta. - Får ibland vänta. - Jag får ingen hjälp på engelskan, jag tycker inte om att räkna upp handen, alla tittar på mig då. - Det kan bli stressigt för läraren att hjälpa alla

Sammanfattning av elevernas svar:

Av resultatet att döma så får de flesta elever den hjälp de behöver. Vad vi kan se av enkätsvaren visar det sig vara fler pojkar än flickor som känner att de får den hjälp som behövs. Vi har genom enkätsvaren tolkat att pojkar tar mer plats. Några av pojkarna har svarat att om inte pedagogen kommer till dem går de till pedagogen, medan flickorna snällt väntar på sin tur. Eleverna verkar vara medvetna om att pedagogen inte kan hjälpa alla under ett lektionstillfälle.

Nio elever känner att de inte får den hjälp som de behöver under lektionstid. Speciellt en flicka tyckte att när hon räckte upp handen för att fråga så kände hon sig uttittad av resten av klassen. Detta tolkar vi att flickan känner sig otrygg i klassen, vilket inte ska behövas.

Tabell 4. Får du den hjälp du behöver under lektionstid?

Fråga 5. Kan du påverka för att skolan ska bli en bättre skola?

Pojkarnas svar (se Tabell 5):

20 svarade ja. 13 svarade nej. 21 vet inte.

Pojkarnas kommentarer:

- Sluta att bråka och slå sina kompisar. - Svära mycket mindre. - Vara tystare och mindre kaxiga mot alla man känner. - Man kan påverka om man pratar med dem som är med i elevrådet. Många kommenterade med att de inte visste hur de kan göra skolan bättre.

Flickornas svar (se Tabell 5):

16 svarade ja. 11 svarade nej. 17 svarade vet inte.

Flickornas kommentarer:

- Vara trevliga mot lärare och sina kompisar vara en bra kompis. - Genom elevrådet. Skolmaten måste bli godare. - Vara rädd om skolans saker och en positivare stämning i skolan. - Lärarna lyssnar inte. - Många fula ord.

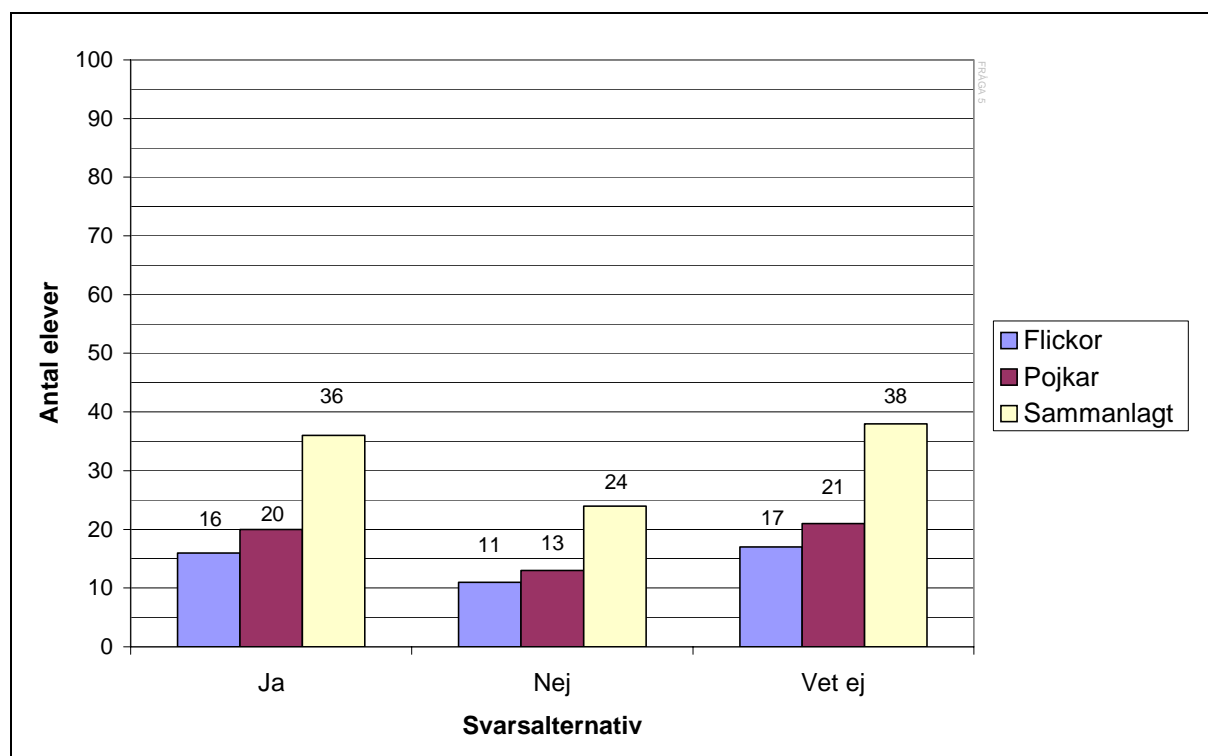
Sammanfattning av elevernas svar:

2/3 av eleverna svarade att de inte kan eller vet inte hur de kan påverka sin skolgång.

Detta tycker vi är skrämmande då vi under vår lärarutbildning fått kunskap om hur viktigt det är att få eleverna engagerade i sin egen skolgång. Av enkätsvaren att döma är det bara vett och etikett som eleverna känner att de kan påverka.

Den 1/3 av eleverna som svarade ja på frågan vissteli att de kunde påverka sin skolgång genom elevråd. Vi tror att denna del som svarade ja är aktiva i elevrådet eller har en pedagog som ständigt informerar om detta.

Tabell 5. Kan du påverka för att skolan ska bli en bättre skola?

Fråga 6. Är du dig själv i skolan? Eller spelar du en roll (inför klassen, kompisarna?)

Pojkarnas svar (se Tabell 6):

23 svarade ja. 24 svarade nej. 7 svarade vet ej.

Pojkarnas kommentarer:

- Är mig själv. - Ibland är jag mig själv, ibland inte.

Flickornas svar (se Tabell 6):

26 svarade ja. 15 svarade nej. 3 svarade vet ej.

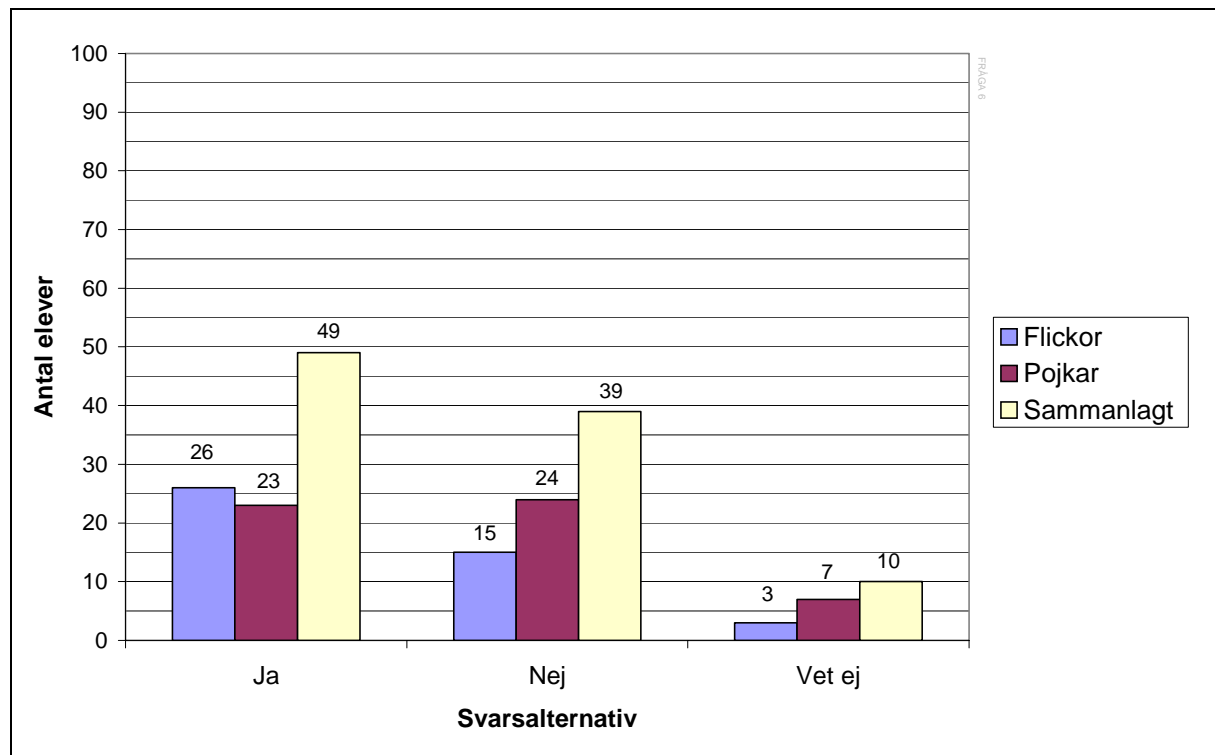
Flickornas kommentarer:

- Ja! Jag är mig själv. - Oftast mig själv. - Fjantar mig mest. - Varför ska man göra det jag har bra kompisar Nej! Jag är mig själv. - Har ingen aning.

Sammanfattning av elevernas svar:

Denna fråga skulle aldrig ha ställts då den ger dubbla budskap. En del av eleverna har svarat på Är du dig själv i skolan? Och en del har svarat på Spelar du en roll inför klassen, kompisarna? Tolkningen av denna fråga blir svår då man inte vet vad eleverna har svarat på eftersom vissa har satt två kryss som svarsalternativ. Vi vet då inte vilket kryss som tillhör vilken fråga. Vi tycker att detta inte ger en rättvis bild av ett eventuellt problem.

Tabell 6. Är du dig själv i skolan? Eller spelar du en roll (inför klassen, kompisarna?)

Fråga 7. Känner du dig trygg här på skolan?

Pojkarnas svar (se Tabell 7):

44 svarade ja. 7 svarade nej. 3 svarade vet inte.

Pojkarnas kommentarer:

- Jag känner mig alltid trygg i skolan. - Varför skulle man inte vara trygg? - Jag tycker att är jag inte trygg i skolan så slår jag allt och alla. - Kompisarna är inte alltid snälla, de säger dumma saker och ibland så kunde de slå till en.

Flickornas svar (se Tabell 7):

34 svarade ja. 3 svarade nej. 7 svarade vet inte.

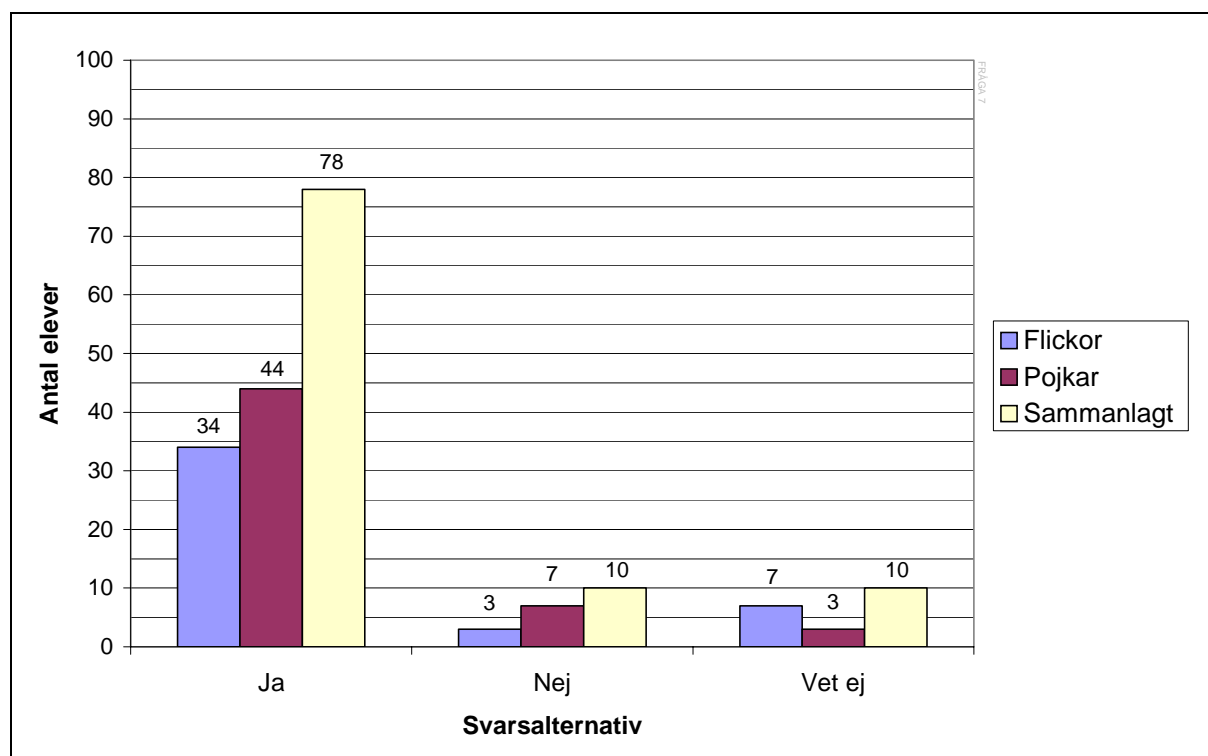
Kommentarer:

- Jag är trygg fast min bror bytt skola. - Jag är inte trygg och känner mig retad för allt möjligt.
- Ibland vet man inte riktigt.

Sammanfattning av elevernas svar:

Ca 80 % av eleverna känner sig trygga i skolan. Det anmärkningsvärda tycker vi är att ca 20 % av eleverna någon gång under sin skolgång känner sig otrygga. Av enkätsvaren att döma är det ett hårt skolklimat eleverna befinner sig i, med mycket slag och grova verbala ord. Detta är inte en bra skolmiljö att vistas i för någon. Vi tolkar att många elever är medvetna om vilket språk och vilka fel som görs. Detta medför att pedagogen har en bättre förutsättning för att kunna lyckas med att få bättre klassrumsmiljö. Det som vi tyckte är ledsamt är att en pojke använder våld om han inte känna sig trygg i skolan. Detta beteende är absolut inte tillfredsställande.

Tabell 7. Känner du dig trygg här på skolan?

4.3.2 Sammanfattning av resultat och kommentarer

Enligt eleverna behöver de någon form av fysisk aktivitet under rasterna de vill bli aktiverade fysiskt under skoldagen, detta tar även Huitfeldt (1998) m.fl. upp i sin litteratur. Eleverna behöver bli aktiverade någon gång under dagen på grund av att de har en stilla sittande dag. Eleverna behöver röra på sig, de har rasterna som ett bra tillfälle att få lov att riktigt springa av sig. Finns då inte redskapen som de kan aktivera sig med, blir inspirationen för eleverna negativ.

Ca 90 % av eleverna känner att de lär sig något i skolan och 60 % av eleverna tycker om att gå till skolan. Pedagogerna vet att alla elever är olika, med olika behov (Marton och Booth 2000). Pedagoger ska även kunna föra en diskussion med eleverna och vara tillgänglig för eleverna i skolan. Maltén (1995) tar upp i sin litteratur att pedagoger bör vara en inspirationskälla för eleverna. Arbetar pedagogen med dessa ting känner eleven förtroende och trygghet med sin pedagog. Detta medför att inte behöver sakna någonting under lektionerna. Enligt med Ladberg (1994) så har pedagogen ett arbetssätt som främjar ett individuellt lärande kan pedagogen hjälpa en elev med problem på ett effektivare sätt. Marton och Booth (2000) skriver i sin litteratur att känner pedagogen sina elever och har kunskap om varje individ och vet vart eleven står i sin kunskapsutveckling vinner båda på detta

Som pedagog har du en bättre inblick i vad eleven har svårt för om du arbetar med individuell undervisning. Enligt Kimber (2003) så om pedagogen har ett individuellt arbetssätt har denne lättare att kunna hjälpa elever som vill och behöver stöd. Enligt Lärarförbundet (2002) har man ett starkt elevinflytande blir eleverna medvetna om vad de kan påverka och hur de kan påverka sin skolgång. Enligt vår undersökning visade det sig att ungefär 70 % av eleverna inte visste vad och hur de kunde påverka i skolan. Det som de trodde att de kunde påverka var vett och etikett. Vilket även är viktigt hur man uppträder mot varandra. Men vi tror kanske att eleverna har fått för lite information om hur de ska gå tillväga för att kunna förbättra sin skolmiljö.

Vår slutsats på denna fråga blir att den skulle vi inte ha ställt på detta vis, med två frågor i en- Är du dig själv i skolan? - Spelar du en roll inför klassen, kompisarna?. Svårt att veta vilken fråga eleverna har svarat på när de har kryssat i både ja och nej. Det var fem stycken av 98

elever som hade dragit ett sträck från svarsalternativet till frågan. Av dessa fem tycker vi att vi inte kan dra en rättvis slutsats.

Har man olika kommunikationsövningar i början av terminen så vinner man mycket på detta. Man får en grupp som är trygg med varandra och kan acceptera olikheter, vilket är bra eftersom det inte finns två likadana människor Marton och Booth (2000). Detta också enligt Erberth och Rasmusson (1991) de tar upp i sin litteratur att kommunikationsövningar är bra att arbeta med som pedagog. Det finns många olika övningslekar att tillgå, till exempel namnlekar och kontaktövningar.

I tabell 7 kan man avläsa att det är fler pojkar som känner sig otrygga i skolan. Vi tror att man som pojke inte kan visa sig svag inför sina kamrater, eftersom samhället idag inte vill att män ska visa känslor offentligt. Detta är något som vi ofta själva tänkt på när det har hänt någonting inom den egna familjen. En annan orsak till att eleverna inte känner sig trygga i skolan kan vara att de är mitt i mellan barn och ungdoms (vuxen) stadiet, de vet inte riktigt vart de tillhör.

4.3.3 Enkät svar pedagoger

Det var 9 pedagoger som svarade på våra enkätfrågor, det var sex kvinnor och tre män.

Fråga 1: Tror du att eleverna känner sig trygga på skolan?

Här svarade de kvinnliga pedagogerna att de var osäkra och kunde inte svara ja med 100 % eftersom det ofta var bråk mellan eleverna. De tre manliga pedagogerna svarade bara ja att de trodde att eleverna var trygga på skolan. En hade en kommentar med att han trodde att de trivdes på skolan.

Fråga 2: Tror du att eleverna saknar något på skolan (ute/innemiljö)?

Här var nästan alla pedagoger överens om att eleverna saknar uteredskap att sysselsätta sig med och fler vuxna på skolan och flera rum att kunna vara i under rasterna.

Fråga 3: Tycker du att du lär dig någonting på din arbetsplats?

Pedagogerna svarade att man aldrig blir fullärd, man lär av kolleger och av barnen. Ingen skillnad mellan de manliga eller kvinnliga.

Fråga 4: Trivs du med den pedagogik som finns på din arbetsplats?

Här svarade alla med ett ja utan kommentarer.

Fråga 5: Tycker du att du kan ge ALLA elever den hjälp de behöver under lektionstid?

Här svarade 8 pedagoger att de hade för många olika behov att ta hänsyn till, för lite resurser. En pedagog svarade ja att den kunde hjälpa alla eleverna i klassen.

Fråga 6: Kan du påverka så att din arbetsplats blir en bättre arbetsplats?

Här svarade alla 9 pedagogerna att de kan påverka, en tyckte att det går att påverka både på skolan och centralt i kommunen.

Fråga 7: Kan du vara dig själv på din arbetsplats?

Inga kommentarer, alla 9 svarade ja.

4.3.4 Sammanfattning av resultat och kommentarer

Vår undersökning visar att kvinnliga pedagoger är mer osäkra om deras elever är trygga på skolan. De ser vad som de skulle behöva åtgärda. Vi tror att de kvinnliga pedagogerna känner att det finns för lite resurser och elever som bråkar med varandra. Detta är något som även Marton och Booth (2000) som pedagog måste man vara medveten om att det inte finns två elever med lika behov. Vi märkte under vår respektive VFU en klar skillnad mellan könen då vi upplever att de kvinnliga pedagogerna överlag är mer ”mammiga” än de manliga pedagogerna. Med mammiga menar vi att de är öppna på ett annat vis, de ser eleverna som ”sina barn” medan männen ser eleverna som barn över lag. Detta är både positivt och negativt. De kvinnliga pedagogerna tror vi tar arbetet med sig hem mer än vad de manliga pedagogerna gör. De manliga lämnar arbetet på arbetet. Detta är något som vi kvinnor skulle kunna lära oss av våra manliga kolleger. Alla är vi inte mer än människor.

Vi tycker att det är anmärkningsvärt att alla pedagoger trivdes med den pedagogik som bedrevs på deras arbetsplats. Men det kanske är vad som man lägger i ordet pedagogik. Menar man att det är ens egen utlärningsituation kan vi förstå att alla var nöjda, eftersom alla trivs på sin arbetsplats. Men vi ser pedagogik som en helhet av allting. Det vill säga, får man komma iväg på olika fortbildningskurser, träffa andra pedagoger från andra skolor och ha lärarstudenter så att man kan ta del av deras kurslitteratur och synsätt eftersom skolan hela tiden är under utveckling. Detta är även något som Nyberg (2002) tar upp att elever är i ständig utveckling vilket medför att vi som pedagoger också måste utvecklas. Det här kan vi också associera med vår egen utveckling under dessa sju terminer på lärarhögskolan.

Det som vi ser på undersökningen är att de flesta pedagoger känner sig otillräckliga under lektionstid. Detta tror vi beror mycket på hur klassen ser ut. Är klassen stor med för lite resurser kan man kanske inte sträva efter att uppnå målen som klassen har. Enligt Dysthe (1999) så är det viktigt att både pedagoger och elever strävar efter samma mål.

5 Diskussion

För att uppnå en god, trygg och positiv skolmiljö är det viktigt att vi som pedagoger arbetar för att tillgodose varje individs behov. Alla är olika! För att varje elev ska få de bästa förutsättningarna kan vi som pedagoger arbeta på det eleven redan kan och förstärka denna kunskap. Detta medför att eleverna får en positiv inlärningslust. Detta påpekar även Ladberg (1994) i sin litteratur att alla elever kan få det mycket bättre om man ser till den enskilde individens behov. Om man ser till fråga 4 får du den hjälp du behöver under lektionstid? Så är det viktigt som pedagog att vara engagerad i elevernas kunskapsnivå vilket medför att det blir lättare att hjälpa eleverna. Under litteraturseminarier med olika basgrupper har vi haft diskussioner om hur man som pedagog bör lära känna sina elever. Vi tycker att vid elevernas skolstart skulle pedagogen lägga undervisningen åt sidan och ägna sig åt gruppen den första veckan. Enligt Birnik (1999) är det viktigt att eleverna känner förtroende och tillit till pedagogen.

Vi har kommit fram till att klassens trygghet bygger mycket på om pedagogen har en bra kontakt med varje enskild elev och hur man arbetar med trygghetsfrågor i klassen. Från första skoldagen bör man lägga grundstenarna till den gemensamma tryggheten i klassen. Det finns många olika sätt att arbeta mot detta mål, man kan exempelvis använda sig av olika kommunikationsövningar i form av t.ex. namnlekar där barnen lär sig sina kompisars namn på ett roligt och lustfyllt sätt. För att ingen i klassen ska känna en falsk trygghet kan man också använda sig av tillitsövningar t.ex. att eleverna står i en ring, en i mitten med förbundna ögon sedan ska denna ledas runt i rummet av kompisarnas röster. Detta går ut på att eleverna ska känna sig trygga, lugna och att gruppens tillit och trygghet till varandra stärks.

Som pedagog måste man ta tag i eventuella konflikter och problem när de uppstår. Detta skapar tillit för dig som pedagog och ger eleverna trygghet. Har man en nära och bra kontakt med varje enskild elev är det lättare att upptäcka om en elev mår dåligt. Pedagogen kan visa på olika sätt att man bryr oss om varje enskild elev, genom att man hälsar varje elev välkommen och likaså önskar dem en fortsatt bra dag när de går hem. En viktig del i vår pedagogiska gärning är att få eleverna delaktiga i undervisningen.

Enligt lärarförbundet (2002) så har du mycket att vinna på om eleverna känner sig involverade i strävan mot samma inlärningsmål. Eleven blir mer intresserad av sin egen

skolgång om de kan påverka och ta eget ansvar. Fråga fem i vår redovisning visade det sig att ca 60 % av eleverna inte visste hur och om de kunde påverka sin skola för att den skulle bli bättre. Vi tycker att det är viktigt att få med eleverna i arbetet omkring viktiga skolfrågor som berör och påverkar deras skolgång. Att det visade sig vara ca 60% av eleverna i undersökningen tyckte vi verkade skrämmande, för hur ska saker och ting bli bättre på skolan om eleverna inte är delaktiga. Vi tycker det är viktigt att pedagogen informerar klart och tydligt vad t. ex elevrådet och matrådet ska arbeta med. Eleverna verkar inte tro att de kan påverka skolmiljön. Det vi fick fram av elevernas enkätundersökning var att de flesta trodde att det bara var vett och etikett och klassrumsmiljön som de kunde påverka.

Vi som pedagoger måste vara goda förebilder inför eleverna. Vi tror att om man inte är en bestämd pedagog med klara förhållningsregler blir det svårt att skapa trygghet och trivsel i gruppen. Vidare tror vi på att om negativa saker framhävs på ett positivt sätt, gör att elevernas självkänsla växer. Detta tar även Ladberg (1994) upp, att alla vill känna sig lyckade i sin tillvaro.

Med stöd av Harkort-Berge och Nilarp (2001) är man ingen bra pedagog om man inte kan skapa arbetsro i klassrummet. Detta håller vi verkligen inte med om. Vi kan ta ett exempel från en VFU. Det fanns 28 elever med en pedagog, i denna klass fanns åtta elever med fem olika diagnoser. Hur ska man då hinna med alla dessa olika behov och dessutom skapa ett lugnt och tryggt arbetsklimat? Som det ser ut på fältet idag finns det inte tillräckligt med resurser. Vi tycker det är fel av författarna att anklaga pedagogen för att inte kunna hantera en pressad skolsituation, när förutsättningarna ser ut som vårt exempel. Visst kan vi tycka att har man en klass på 15 elever och inga problem i klassen då har man alla förutsättningarna för att lyckas med att skapa arbetsro.

Enligt enkätredovisningen visade det sig att ca 33 % av eleverna ville förbättra sin skolmiljö på något vis. Vi tycker att alla som arbetar på skolan bör ägna sig lite mer åt att göra miljön mer attraktiv för barnen. Detta tror vi främja till bättre inlärningslust, trivsel och kamratanda hos eleverna.

Vi tyckte när vi läste Utrikesdepartementets utredning (SOU 2000:19) att 10 % av grundskolans elever inte känner sig trygga i skolan, var en mycket hög siffra. Vår undersökning styrker detta med fråga sju då det visade sig vara nästan 10 % som någon gång

känner sig otrygga. Vi är medvetna om att vår utredning inte är så omfattande eftersom den bara innefattar resultat från fyra olika skolor.

Vår dröm är att tillsammans med ”våra” framtida elever hjälpas åt att skapa en god skolmiljö som möjligt, eftersom pedagoger och elever har en gemensam arbetsmiljö.

Vi vill även skapa ett gott samarbete med elevernas föräldrar, så att de känner sig delaktiga i sitt barns skolgång.

6 Sammanfattning

Vårt centrala begrepp var hur en god och trygg miljö uppnås, där pedagoger och elever gemensamt sträva mot detta mål för att förbättra deras gemensamma arbetsplats.

Eftersom vi upplevt under VFU:er att skolmiljön är bristande på många sätt . Därför ville vi göra en kvantitativundersökning i form av en enkät. Undersökningen gjordes i två kommuner i klass 5 tillsammans med deras pedagoger, för att vi ville få en inblick i hur de ser på sin skolmiljö.

I litteraturdelen behandlas böcker inom pedagogik och skolmiljö. Vi har även använt oss av en föreläsning med Christer Ohlin och en artikel av Maria Lannvik Duregård som är relevant till vårt arbete. Vidare övergår arbetet i teoretiska utgångspunkter. I den empiriskadelen tas det upp metod, urval, genomförande och resultat av vår enkätundersökning. I vår empiriskadel tar vi även upp resultaten som framkommit ur elevers och pedagogers enkätsvar.

Vår problemformulering har vi ställt frågan: Hur kan vi som pedagoger tillsammans med eleverna skapa en god och trygg miljö? Denna fråga tycker vi att vi fått svar på. Man får som pedagog hela tiden vidareutveckla sig, eftersom det händer så mycket inom forskningen kring pedagogiska områden.

Referenser:

Atterström, H. & Persson, R. (2000) *Brister och olikheter specialpedagogik på alternativa grundvalar*. Lund: Studentlitteratur.

Birnik, H. (1999) *Lärare och handledning ett relationistiskt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Boström, L. (1998) *Från undervisning till lärande*. Falund: Ai T Scandbook AB.

Boström, L. & Wallenberg, H. (1997) *Inläring på elevernas villkor – inlärningsstilar i klassrummet*. Falund: Scandbook AB.

Dysthe, O. (1996) *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.

Erberth, B. & Rasmusson, V. (1991) *Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund: Studentlitteratur.

Forsman, B. (1997) *Forskningsetik En introduktion* Lund: Studentlitteratur

Fugekstad, O. (1999) *Pedagogiska processer*. Lund: Studentlitteratur.

Harkort – Berge, P. & Nilarp, C. (2001) *Överlevnadshandbok för nya lärare*. Växjö: Grafiska punkten.

Haug, P. (1998) *Pedagogiskt dilemma: Specialundervisning*. Spånga tryckeri AB.

Huitfeldt, Å., Bergström, M., Tärnklev, C. Huitfeldt, S. Ågren, Å. (1998) *Rörelse och idrott*. Stockholm: Liber.

Kimber, B. (2003) *Att stå ut med busungar eller Boken som lockar fram kraften hos de vuxna*. Värnamo: Fälth & Hässler.

Ladberg, G. (1994) *ALLA BARNNS SKOLA? att undervisa utsatta barn... och alla andra*. Fälth tryckeri.

Läraryrket, (2002) *Lyssna till eleverna - om elevinflytande i praktiken*. Elevorganisationen i Sverige: Nordisk Bokindustri AB.

Malten, A. (1995) *Lärarkompetens – i ett mångdimensionellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Marton, F. & Booth, S. (2000) *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning* Lund: Studentlitteratur

Nyberg, M. (2002) *Välkommen till verkligheten en lärarintroduktion för år 1-6*. Växjö: Grafiska punkten .

Persson, B. (2001) *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Falköping: Elanders Gummessons AB.

Petersson, B. (1994) *Forskning och etiska koder* Falun: Nya ScandBook

Saloviita, T. (2003) *En skola öppen för alla Elever med särskilda behov inom allmänundervisningens ram*. Vasa: Fram AB.

Skolverket (2002) *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem* Stockholm Elanders Gotab AB

Sveriges lagar 4 uppl. (2000) Stockholm. Fakta info direkt

Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken ett sociokulturellt perspektiv* Stockholm: prisma

Taube, K. (2000) *Läsinlärning och självförtroende- psykologiska teorier, empiriska undersökningar och pedagogiska konsekvenser*. Smedjebacken: Fälth & Hässler .

Utbildningsdepartementet. (2000) *Från dubbla spår till elevhälsa i en skola som främjar lust att lära, hälsa och utveckling*.

Utbildningsdepartementet. (2001) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Västerås: Graphium Västra Aros.

Vernersson, I. (2002) *Specialpedagogik i ett inkluderande perspektiv*. Lund: Studentlitteratur .

Williams, P. Sheridan.S. Pramling, Samuelsson,I. (2000) *Barns samlärande en forskningsöversikt*. Kalmar: Lenanders tryckeri AB.

Elektroniska källor

Myndighet för skolutveckling, Att utveckla kommuners och skolors arbete av goda lär miljöer. hämtat från <http://www.skolutveckling.se/utvecklingsteman/halsa/pdf/halsa_larande_trygghet.pdf> 12 november 2004)

Föreläsningar

Britt Lindahl den 20 oktober 2004

Christer Ohlin 26 november 2004

Tidskrifter:

Lannvik Duregård, M. (2004). Lärarnas tidning, nummer 8, årgång 15, En artikel sida 10
Många obehöriga får fast anställning

Bilaga A. Brev till föräldrar/målsmän

Brev till förälder/målsman för.....

Vi är två lärarstudenter från Kristianstads högskola (Magdalena Johansson och Ann-Katrin Lundbeck) som kommer och göra vår respektive praktik på xxxxxxxx som ligger i xxxxx Småland och xxxxxxxxxxxxxxxx i Skåne under veckorna 38-42. Under denna tid kommer vi att försöka iaktta och dokumentera förskolan/förskoleklassen/skolans verksamhet inom vår utbildning. En del av utbildningen är att utveckla vår ledarroll genom videoinspelning. Vi kommer att diskutera filmen med våra handledare och i vår klass på högskolan efter praktiken.

VÅRA HANDEDARE OCH VI KOMMER INTE ATT DISKUTERA ERA BARN UTAN SE HELT OCH HÅLLET SE PÅ VÅR, MAGDALENA OCH ANN-KATRINS PRESTATIONER UNDER VIDEOINSPELNINGEN, SAMMA SAK PÅ HÖGSKOLAN. FILMERNÄR ÄR VÅRT PERSONLIGA ANSVAR OCH KOMMER ATT RADERAS EFTER DISKUSSIONEN VI SKA HA PÅ HÖGSKOLA.

Under vår praktik kommer vi att be era barn att medverka i en enkätundersökning som ligger till grund till vårt examensarbete om vi ska skriva under höstterminen 2004

Tillåter ni att ert barn finns med på videoinspelning Ja Nej

Tillåter ni att ert barn medverkar i enkätundersökningen Ja Nej

Datum och namn: _____

Bilaga B. Enkät elever

KILLE

TJEJ

ÅLDER:

Saknar du något på skolan? (På skolgården, klassrummet, kompisar mm)

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Tycker du att du lär dig något i skolan, ge något exempel?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Tycker du om lektionerna i skolan? Är det något du vill ändra på, i så fall vad?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Får du den hjälp du behöver, under lektionstid?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Kan du påverka för att skolan ska bli en bättre skola?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Är du dig själv i skolan? Eller spelar du en roll (inför klassen, kompisarna)?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Känner du dig trygg här på skola?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Bilaga C. Enkät pedagoger

Man

Kvinna

Tror du att eleverna känner sig trygga på skola?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Tror du att eleverna sakar något på skola (ute/innemiljö)?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Tycker du att du lär dig någonting på din arbetsplats?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Trivs du med den pedagogik som finns på din arbetsplats?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Tycker du att du kan ge ALLA eleverna den hjälp de behöver under lektionstid?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Kan du påverka så att din arbetsplats blir en bättre arbetsplats?

JA

NEJ

VET INTE

Kommentar:

Kan du vara dig själv på din arbetsplats?

JA

NEJ

VET INTE